

TAMPEREEN
TEATTERIMUSEO

EINO

Tarinoita tamperelaisen teatterin
maailmasta ja historiasta

TV 2:n Pikku-Kakkosen suosittu lastensarjan Pelle Hermannin, eli Veijo Pasanen, kutsui Esko Raipian (oik.) ohjelmaansa Sirkustirehtööriksi. Tommi Auvinen (pöydän alla) sai olla oppisopimuspelle Niko. Pelle Hermannista ja Äitiliinistä lisää sisäisivuilla. Kuva Esko Raipian kotiarkisto/ TV2.

Teemanumero:
Nuorten ja lasten teatteri

Esko Juhani Raipia in memoriam

Marraskuussa saimme tiedon, että ystävämme Esko on siirtynyt ajasta ikuisuuteen nopeasti edenneen sairauden murtamana. Eskon mukana menetimme paljon: näyttelijän, teatterinjohtajan, kahden teatterin ja Suomen teatteriopiston perustajan, Tampereen teatterimuseon primus motorin ja Eino-klubin voimahahmon. Ja paljon muuta, joka jalostui Eskon visionaarisessa ajattelussa aineellisen ja aineettoman kulttuurin hedelmälliseksi synteiksi. Vain yksi esimerkki Eskon laaja-alaisesta ajattelusta riittää: 1800-luvun lopulla rakennetun Tampellan Juhlatalon muuntuminen noin sata vuotta myöhemmin Komedioteatterin Juhlataloksi on unohtumaton kulttuuriteko.

Eskon aika täyttyi 21.11.2022, ja hänet siunattiin haudan lepoon Finlaysonin kirkossa 11.12.2022.

Elämä ja kuolema? Roomalainen valtiomies, kirjailija ja stoalainen filosofi Lucius Annaeus Seneca ilmaisi elämän ja kuoleman välisen yhteyden seuraavin sanoin:

”Kenen syntyä on suotu, häntä kuolema odottaa. Vain aika meitä erottaa, lopputulos on aina sama.”

Tähän on meidän kaikkien tyytyminen. Poikkeuksia ei ole.

Mutta menetyksen tunteen ohella voimme tuntea myös kiitollista kaipausta Goethen sanoin: ”Älä itke sitä että yhteinen aika on ohi, vaan iloitse siitä että se on ollut”.

Kiitos, Esko, ystävydestäsi.

Kari Senius

Tasavallan Presidentti Sauli Niinistö myönsi Esko Raipialle harvinaisen ja arvostetun teatterineuvoksen arvonimen kesällä 2021. Sen luovutti kansanedustaja Sofia Wikman. Mukana kuvassa myös Eskon poika, Tampereen Komedioteatterin johtaja Panu Raipia.

Esko ja keväällä 2022 edesmennyt Maija olivat erittäin pidetty pariskunta. Kuva Komedioteatteri.

Tampereen Teatterimuseo ry myönsi ensimmäiset viirit numerot 1 ja 2 kansanedustaja, kaupunginvaltuutettu Sofia Wikmanille (vasemmalla) ja ohjaaja Tapio Parkkiselle (keskellä). Molemmat ovat tehneet ensiarvoista työtä yhdistyksen hyväksi. Huomionosoituksia olivat jakamassa hallituksen jäsenet Anna-Liisa Tapio, Olli-Pekka Ulkuniemi, Esko Raipia sekä Liisa Roine ja Seppo Mäki.

Tampereen Yliopiston näyttelijäntöön laitoksen ensimmäinen kurssi kokoontui Tampereen Teatterikesässä. Avajaisten jälkeen tavattiin Raatihuoneen vastaanotolla iloisissa merkeissä. Vasemmalla Esko Raipia, Leena Kokko, Riitta Selin, Mikko Kauranen, Paavo Takkinen, Pekka Saaristo, Anna-Leena Mäki-Penttilä, Seppo Majjala, Lis Laviola ja opettajana Marja-Leena Haapanen.

Tapahtumakuvat Katariina Fleming

Päätoimittajan kynästä

Lapset ja nuoret olivat aina Esko Raipialle tärkeitä. Ei vain teatterissa, lastennäytelmien tuottamisena, opilaskouluna tai lastenteatterin perustamisena, vaan myös muussa yhteiskunnallisessa työssä. Ransu ry:n kautta tehty hyväntekeväisyys oli Eskolle tärkeää.

Eikä pidä unohtaa Maija Raipiaa –missä Esko, siellä Maija. Päivittäin Komedioteatterilla, eri yhdistysten kokouksissa ja tietysti teattereiden katsomoissa.

Tampereen Teatterimuseo ry on yksi osoitus Esko Raipian luonteenlaadusta. Hyväsydämyisyys ja ennen kaikkea sitkeys. Vuosien paperien ja budjettien ja tapaamisten jälkeen Tampereen kaupunki osoitti määrärahan digitaalisen teatterimuseon perustamiseen.

Yhdistyksemme on aloittanut työn yhteistyössä museokeskus Vapriikin kanssa, josta saamme asiantuntija-apua. Ja tulevaisuudessa tehtävä kehitystyö on tärkeää Vapriikille,

Tapio Parkkisella (vasemmalla) on arkistoissaan mahtava kokoelma näyttelijöiden ja muiden teatterilaisten äänitettuja haastatteluita. Ensimmäisessä niiden pohjalta kootussa tilaisuudessa muisteltiin rakastettua näyttelijää Veikko Sinisalaa. Ilta sai suuren suosion Komedioteatterissa.

Veikkoa muistelivat myös Jussi Lehtonen (oikealla), Sinisalon poika Antti-Veikko, tytär Kirsikaisa ja vaimo Raija. Eila Roine kertoi mukavia muistoja näyttelijästä.

Seuraavassa yleisötilaisuudessa 20.3.2023 muistellaan hiljattain edesmennyt teatterineuvos, näyttelijä ja teatterinjohtaja Esko Raipiaa.

Kuvateksti ja kuva Katariina Fleming

joka itsekin joutuu miettimään omaa rooliaan digitalisoituvassa maailmassa. Museon verkkosivujen kehitystyö on jo aloitettu, ja uutta sisältöä on odotettavissa pikapuoliin. Toivoo sopiikin, että seuraavan vuoden aikana verkkoon saadaan uusia näyttelyitä.

Tampereen Teatterimuseo sai myös Suomen kulttuurirahastolta apurahan, jolla vanhoja 1990-luvulta alkaen tehtyjä haastatteluja ja muistelutilaisuuksien taltiointeja siirretään nykyaikaiseen formaattiin. Työn hedelmiä päästiin nauttimaan jo helmikuussa, kun Tapio Parkkinen veti Veikko Sinisalo -illan, joka pitkälti perustui juuri vanhojen haastattelujen katselemiseen ja niiden herättämien tarinoiden kertomiseen. Paljon on siis tapahtunut viime aikoina, ja pitkälti Esko Raipian ansiosta.

Tämä Teatterimuseon lehti, jota juuri pidät kädessäsi, oli Esko Raipialle hyvin tärkeä. Lastenteatterin asema Suomen Teatteripääkaupungissa on aina ollut haasteellinen, mutta sitkeydellä on työtä tehty ja tulosta saatu aikaan. Meillä on Ahaa Teatteri, Mukamas, Tanssiteatteri MD, Sorin Sirkus, Pikku Kakkonen. Ja monet monet valtakunnallisesti tunnetut hahmot, kuten Ransu-koira ystävineen tai Pelle Hermannin. Tampereen Teatterimuseon väki haluaa kiittää ja kunnioittaa Esko Raipiaa valitsemalla kansikuvaksi ”Esko sirkustirehtöörin roolissa Pelle Hermannissa”.

Jari Nieminen

tamkopio

Tampereen Teatterimuseon tarina- ja uutislehti EINO. Ilmestyy kaksi (2) kertaa vuodessa. Tämä numero on julkaistu maaliskuussa 2023. Seuraava ilmestyy marraskuussa 2023.

Julkaisija:
Tampereen Teatterimuseo ry

Painopaikka:
Tamkopio, Tampere

Päätoimittaja:
Jari Nieminen

Vastaava sisältötoimittaja:
Katariina Fleming

Taitto ja grafiikat:
Juha Kurkikangas
www.createc.fi

Ilmoitusmyynti:
Sirpa Savola
Puh. 050 348 0257
info@tampereenteatterimuseo.fi

YKSI MIES, kaksi pomoa

**Mika
Nuojuu**

**Ilmari
Saarelainen**

**Jaana
Saarinen**

Marika Jere Aku
Heiskanen Riihinen Sajakorpi

Idalilja Jaakko
Raipia Wuolijoki

Kake
Aunesneva

**Hulvaton,
britti-
komedia!**

**Ohjaus
Panu
Raipia**

KOMEDiateatterin
UUDISTUNEESsa
KESÄTEATTERISSA!

Ke 7.6. klo 18:00 ennakko
To 8.6. klo 18:00 ensi-ilta
La 10.6. klo 14:00
Ma 12.6. klo 18:00
Ti 13.6. klo 18:00
Ke 14.6. klo 14:00
Ke 14.6. klo 18:00
To 15.6. klo 18:00
Pe 16.6. klo 18:00
La 17.6. klo 14:00
Ma 19.6. klo 18:00
Ti 20.6. klo 18:00
Ke 21.6. klo 18:00

Pe 7.7. klo 18:00
La 8.7. klo 14:00
Ke 12.7. klo 14:00
Ke 12.7. klo 18:00
To 13.7. klo 18:00
Pe 14.7. klo 18:00
La 15.7. klo 14:00
Ke 19.7. klo 14:00
Ke 19.7. klo 18:00
To 20.7. klo 18:00
Pe 21.7. klo 18:00
La 22.7. klo 14:00
Ke 26.7. klo 14:00
Ke 26.7. klo 18:00
To 27.7. klo 18:00
Pe 28.7. klo 18:00
La 29.7. klo 14:00

Ti 1.8. klo 18:00
Ke 2.8. klo 14:00
To 3.8. klo 18:00
Pe 4.8. klo 18:00
La 5.8. klo 14:00
Ti 8.8. klo 14:00
Ke 9.8. klo 14:00
Ke 9.8. klo 18:00
To 10.8. klo 18:00
Pe 11.8. klo 18:00
La 12.8. klo 14:00
La 12.8. klo 18:00

LIPUT

Peruslippu 39,50 € Eläkeläinen 37,50 €

Opiskelija/lapsi 31,50 €

Työtön 34,50 €

Ryhmä yli 20 henkilöä 36,50 €

Ryhmä yli 100 henkilöä 35,50 €

Ryhmä yli 150 henkilöä 34,50 €

Ryhmä yli 300 henkilöä 33,50 €

Show & Dinner 20 hlö 68,50 €

Show & Dinner 30 hlö 65,50 €

Show & Dinner 100 hlö 64,50 €

Pelle Hermannin ja Äitiliini

Jussi Lehtonen

Tamperelaisilla näyttelijöillä, etenkin Työvään Teatterin, on ollut jo tv-toiminnan alkua ajoista läheinen suhde tuohon välineeseen.

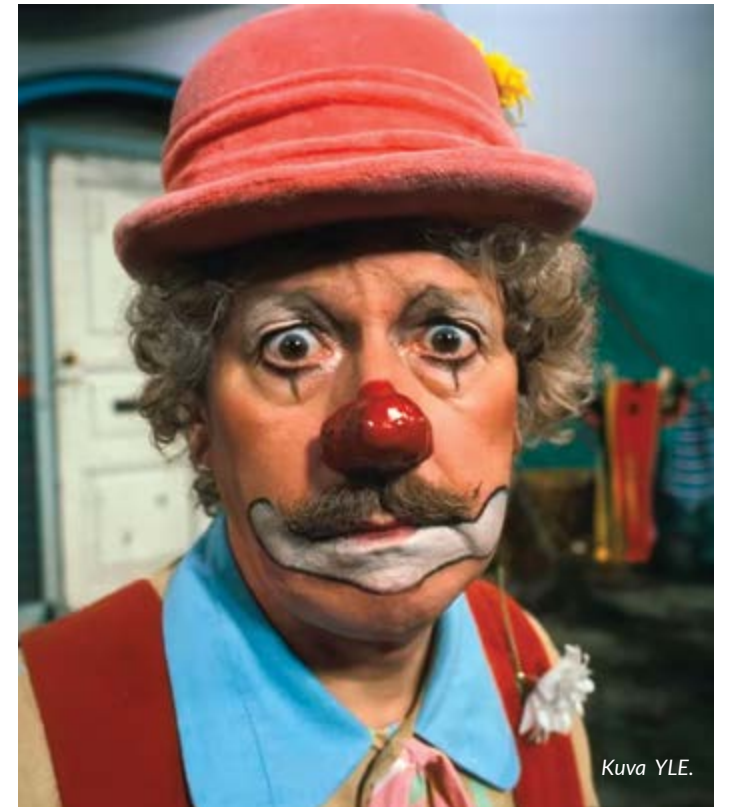
Ajan oloon on suhde senkun lujittunut huolimatta Eino Salmelaisen ankaristakin jyrähtelyistä mitä tuli näyttelijöiden tv:ssä ja radiossa keikkailuun.

Lastenteatteri on ollut Tampereella ehkä muuta Suomea enemmän esillä, oikeastaan jo Aurora Aspegrenin ajoista 1800-luvulta lähtien. Tähän ovat vaikuttaneet myös erityisesti Tampereella määrätietoisesti järjestetyt koululaisnäytännöt. Tammerkosken kaupungissa on todella panostettu lastenteatteriin, perustettiinpa 1985 Esko Raipian ja Tapio Parkkisen toimesta urauurtava lastenteatterikin, Teatteri 2000.

Tätä taustaa vasten tuntuikin luontevalta, että kaksi Tampereen Työvään Teatterin vuonna 1930 syntynyttä näyttelijää, Raili Veivo ja Veijo Pasanen, tulivat maankuuluiksi ja tavattoman suosituiksi lapsille suunnatussa Pelle Hermannin tv-ohjelmassa, jossa Pasanen esitti pelleä, Veivo Äitiliiniä. Simo Ojasen käsikirjoittamaa sarjaa esitettiin vuosina 1978-1988 peräti 80 jaksoa. Tammikuussa 1985 Työvään Teatterin uuden upean talon "testinäytelmänä" ennen varsinaisia avajaisia esitettiin Pelle Hermannin ryöstö, ohjaajina Veijo Pasanen ja Vili Auvinen.

Äitiliini Raili Veivo, joka ei yksityiselämässään tullut äidiksi, saavutti näyttämöllä eräitä suurimpia voittojaan erityisen äidillisissä osissa kuten Lassilan Mimmi Paavaliinana ja Brechtin Äiti Pelottomana. (Allekirjoittanut muistaa vielä lämpimästi, miten Raili Veivo keuhkokuumeella 1963 esitti minun, tuolloin 8-vuotiaan, äitiä Pohjantähden torppari Laurilan häätökohtauksessa Hämeenlinnan Kaupunginteatterissa. Sitä kävi katsomassa presidentti Kekkonenkin, joka sitten Tampereen Työvään Teatterin 75-juhlassa 1976 tanssi Raili Veivon kanssa.)

Klovnin hahmoin on usein aavisteltu kätkeytyvän salattua tragiikkaa, ajateltakoon vaikka kuulua Pajatson aariaa. Myös Pasanen jo 57-vuoden iässä yllättävään sairaskohtaukseen

Kuva YLE.

päättäneeseen elämään liittyi tragiikkaa ja vaikeuksia, joiden vakavuutta monet hänen iloisien ilveilijänmaskinsa alta tuskin saattoivat arvata. Vain pari päivää ennen Pasanen kuolemaa 17.2. 1988 oli nauhoitettu tavallista vakavamman tuntuinen Pelle Hermannin jakso, jossa Hermannin ja Äitiliini keskustelivat kuolemasta. Raili Veivolle tuli aika lähteä 11.2. 1993.

Mitäpä johtuukaan mieleen siitä, että Pelle Hermannin suuret ja erikoiset kengät tulivat korostetusti esille? No ensiksi se, että ainakin pari suurimmista näyttelijänvoitoistaan Pasanen saavutti suutarin osassa (Kalevi Kalemaan Suutari Salinin perintö, Jalmari Finnen Suutarin tyttäret.) Toiseen se, että lapsena Pohjois-Savon Muuruvedellä Pasasella ei ollut omia kenkiä, vaan hän pääsi ulos vasta, kun vanhempi veli palasi koulusta ja luovutti kengät kahdeksanlapsisen köyhän perheen nuorimmalle.

SORIN SIRKUS

TAMPERE FINLAND

Teatterineuvos Eila Roine

teki pitkän uran Tampereen Työväen Teatterissa

Katariina Fleming

Jouko Turkan käsikirjoittama ja ohjaama Rakkaita pettymyksiä rakkaudessa oli käännteentekevä Eila Roineen näyttelijäuralle. Hän esitti Aamulehden päätoimittajaa Madamea, joka oli rakastunut Suomen nuorimpaan filosofiin Pekka Himaseen (Turkka Mastomäki). Kuva Ari Ijäs/ TTT:n arkisto

Lapsille hän oli 17 vuotta rakastettu Pikku Kakkosen Eila-mummi.

Eila Roine syntyi Turussa vuonna 1931 näyttelijäperheeseen. Isä Eero Roine muutti perheineen Tampereelle Eilan ollessa viisivuotias.

Elämäntyönsä Eero Roine teki Tampereen Työväen Teatterissa ja oli myös suosittu elokuvatahti. Tampereella hänet tunnettiin myös lukuisten juhlatilaisuuksien valloittavana esiintyjänä.

Eero Roineen ja Sylvi-vaimon perheeseen syntyi neljä lasta, joista peräti kolmesta tuli näyttelijä: Eila, Esko ja Liisa Roine ovat koko kansalle tuttuja. Vain Olavi ei päätnyt teatterialalle, mutta on toki teatterista kiinnostunut.

Eila Roine halusi näyttelijäksi jo nuorena ja pääsikin Eino Salmelaisen iltanäyttelijäkouluun vuonna 1949. - Kun olin pari vuotta myöhemmin menossa pyrkimään teatterikouluun, Salmelaiselta tuli jyrkkä ei. Kyllä hän opettaisi saman minkä

teatterikoulukin. Ja kyllä opettikin, en helpolla päässyt, muistelee Eila Roine.

Työväen Teatteriin Eila Roine sai kiinnityksen vuonna 1951 ja oli talossa vuoteen 1994. Vielä eläkkeelläkin hän näytteli parikymmentä vuotta. Eilan ensimmäinen rooli oli avustajana Topeliuksen satunäytelmässä Lintu sininen. Vuosien mitaan hän sai näyttellä paljon suuria rooleja eri näytelmissä, kuten Andorran tasavalta, jossa vastaanäyttelijänä oli aviomies Vili Auvinen, Täällä Pohjantähden alla I ja II, Pygmalion, Sotamies Jokisen vihkiloma, Troijan naiset, Tohvelisankarin rouva, Miesvihaajat, Ennen auringonlaskua, Ei makseta, ei makseta, Hinta, Amerikkalainen unelma ja Melkein sattumalta nainen.

Viimeinen näytelmä Työväen Teatterissa oli Vielä ehtii.

Eilalla oli siinä iso rooli ja mukana oli myös hänen sisarensa Liisa Roine.

- Eino Salmelaisen ohjaamasta Pygmalionista ei tahtonut tulla hänelle mieleistä ja Salmelainen lähti talosta pois viikoksi.

Harjoittelimme sillä aikaa vähän salaa mieheni Vili Auvisen johdolla ja näytelmä alkoi aueta. Pelkäsimme silti Salmelaisen reaktioita - hän ei aina ollut kovin lempeä. Ahti Kuopala keksi, että hän tulee harjoituksia katsomaan ja nauraa kovasti. Mukaan tuli myös kuiskaaja. Niinpä Salmelainen saatiin vakuutetuksi, että esityksestä tulee hyvä.

Pitkän uran käännekohtana voi pitää Jouko Turkan TTT:n Kellariteatteriin vuonna 1996 ohjaamaa ja käsikirjoittamaa Rakkaita pettymyksiä rakkaudessa. Eläkkeellä virallisesti jo olevalla Eilalla oli siinä rooli Madamena, Aamulehden päätoimittajana, joka oli rakastunut Suomen nuorimpaan filosofiin Pekka Himaseen, 22.

- Turkan kanssa olimme koko työryhmä - Juhani Niemelä, Turkka Mastomäki, Sari Tirkkonen ja minä - kovassa prässissä. Laihuinkin harjoitusaikana kymmenen kiloa. Vaikka Turkan menetelmät olivat rankkoja, hän opetti minulle ja meille kaikille paljon. Kohtauksia hiottiin ja hiottiin niin pitkään, että niistä tuli sellaisia kuin hän halusi.

- Esitys oli niin suosittu, että se meni täysille katsomoille kolme vuotta, muistelee Eila Roine.

Eläkkeelle jäätyään Eila Roine teki töitä myös Tampereen Teatterissa, Tampereen Komediateatterissa, Espoon Teatterissa ja Valkeakosken kaupunginteatterissa.

Anna Krogeruksen Kuin ensimmäistä päivää TT-Frenckellissä oli koskettava ja ajatuksia herättävä näytelmä vanhusten hoidosta ja hoitajien jaksamisesta. Eila teki siinä roolin 95-vuotiaana Taimina, joka Karjalan evakkona löytää yhteyden maahanmuuttajahoitajan kanssa.

Frenckelliin päätyi myös näytelmä Grace ja Glorie. Siinä olivat mukana Eila Roine ja miniä Teija Auvinen rooleissa ja Eilan pojat: Tommi ohjasi ja Janne suunnitteli valot ja äänet. Dramaturgi Terttu Savola oli suositellut näytelmää Tommi Auviselle - siinä olisi äidillesi ja vaimollesi sopivat roolit.

Teattereita esitys ei ennakoon kiinnostanut ja se päätettiin tehdä itse. Harjoitukset pidettiin Auvisen pirtissä ja Eilan kotona Ojakadulla. Yllättäen TT-Frenckellissä vapautui tila ja näytelmää esitettiin siellä pitkään. Työryhmä kiersi sen kanssa myöhemmin eri puolilla maata, Ruotsissakin ja se sai suuren suosion.

Tom Zieglerin näytelmä kertoo 92-vuotiaasta maanviljelijän leskestä, joka on sairauskulujen takia joutunut myymään maatilansa ja asuu nyt kuolemansairaana pienessä mökissä. Hän karkaa sairaalasta kotiin kuolemaan, kun ei halua syödä "myrkkyä".

Hänen saattohoitajakseen lähetetään vapaaehtoinen, hieno kaupunkilaisrouva, Glorie, jolla itselläänkin on murheita - poika on kuollut auto-onnettomuudessa. Grace on jo joutunut hautaamaan koko perheensä. Näytelmässä puhutaan kuolemasta avoimesti: se on jo kolkuttamassa ovelle eikä lähde pois. Siinä ei kuitenkaan ole mitään ahdistavaa. Kahden hyvin erilaisen naisen osin hyvin kipakkakin keskustelu johtaa pikku hiljaa yhteisymmärrykseen.

Eila Roine ja Teija Auvinen tekivät esityksessä todella koskettavat ja upeat roolit, jotka pysyvät mielessä pitkään ja niistä tulee vieläkin kiittävää palautetta.

Grace ja Glorie -näytelmä oli niin suosittu ja koskettava, että näyttelijät saavat siitä vieläkin katsojilta palautetta. Ohessa työryhmä Tommi Auvinen, Teija Auvinen, Eila Roine ja Janne Auvinen. Kuva Katariina Fleming.

Pikku Kakkosen Eila-mummi hurmasi lapset

Eila Roine sai kutsun Pikku Kakkosen Eila-mummiksi vuonna 1996. Hänen luonteva puheensa lapsille teki mummista todella suosittua. ”Ei ole toista yhtä lempeää ja rauhoittavaa Pikku Kakkosen kasvoa”, ”Eila on paras Pikku Kakkosen juontaja ikinä. Niin leppoisa ja osaa puhua lapsille sopivalla kielellä ilman lässytystä”, ”Eila-mummi on isojenkin suosikki” ja ”Olet koko Suomen oma mummi”, olivat kiitoksina netissä Eilan lopetettua Pikku Kakkosessa 17 vuoden jälkeen.

- Kun aloitin Pikku Kakkosessa, minulle tarjottiin valmiiksi kirjoitettua käsikirjoitusta. Kieltäydyin ehdottomasti, halusin puhua luontevasti omana itsenäni. Vuosien mittaan tyyli pysyi samana. Juontojen piti olla määrätyn pituisia, esimerkiksi neljäkymmentä sekuntia, mutta opin kaikkien ihmeeksi tekemään ne juuri oikean pituisiksi. Naureskelivat televisiossa, että onko minulla kello päässä, naurahtaa Eila-mummi.

- Kerran meille oli tulla riitaa, kun olin kertonut, että seuraavaksi nähdään länkkäriässä intiaaneja. Niin ei olisi saanut sanoa vaan puhua Amerikan alkuperäiskansasta. Eiväthän lapset sellaisia olisi ymmärtäneet eikä Suomessa intiaani-sallalla ole mielestäni huono merkitys.

Pikku Kakkosen aikaa Eila Roine pitää hyvin tärkeänä. - Monilla lapsilla ei ole mummia tai jos on, kaukana. Heille turvallinen ja tuttu hahmo keskiviikkoisin oli varmaan tarpeen.

www.olvi.fi

- Huomasin muutenkin, että lapsilla, erityisesti pojilla, on suuri kaipuu juttelemiseen. Olin kerran leikkipuistossa lapsenlapseni kanssa ja viereen tuli pikkupoika, joka tunnisti minut Eila-mummiksi, ja kysyi voidaanko jutella. Hän kertoi olevansa surullinen, kun vanhemmat ovat eronneet. Isä oli tuonut kotiinsa uuden äidin eikä poika pitänyt hänestä ollenkaan. Niinpä neuvoin poikaa, että sinun pitää alkaa kouluttaa uutta äitiä - koiriakin koulutetaan. Muistat olla hänelle kiltti, autat paljon etkä sano aina vastaan, ja pikkuhiljaa hän muuttuu. Poika kuunteli kaikkia neuvojani tarkkaan. Monta, monta vuotta myöhemmin kun lähdin kotoa, Rongankadulle pysähtyi äkkiä auto ja sieltä nousi nuori mies. Hän sanoi, etten häntä varmaan muista, mutta tavattiin puistossa hiekkalaatikolla, kun hän oli pieni.

- Minun on pitänyt monta kertaa lähettää kukkia tai kirjoittaa kirje, mutta olen niin huono kirjoittamaan. Nyt kun sinut vihdoinkin näen, haluan kiittää neuvoista, joita silloin sain. Meistä tuli äitipuolen kanssa pikkuhiljaa oikein hyvät ystävät, hän kertoi ja meni autonsa luokse sanomaan lapsilleen, että ”tässä on nyt se Eila-mummi, mistä olen teille kertonut”.

- Muistin heti pojan ja se oli paras kiitos mitä Eila-mumminä voin saada, iloitsee Eila.

Eila Roineen televisioura on toki alkanut jo vuonna 1961, jolloin tehtiin ensimmäinen Heikki ja Kaija. Siitä tuli äärimmäisen suosittu ja Eilaa ja hänen puolisoaan Vili Auvista voidaan kutsua alan uranuurtajiksi. Heikin ja Kaijan myötä heistä tuli myös suurelle yleisölle niin tuttuja, että Eilaakin puhuteltiin pitkään Kaijaksi. Jopa heidän poikansa Jannen kastetilaisuus pidettiin sarjassa, kun töiden takia oli kiireistä aikaa.

Myöhemmin Eila Roine esiintyi vuosia Rintamäkeläiset -sarjassa täysin erityyppisen naisen, Taimin roolissa. Televisio-rooleja hänellä on vuosien mittaan ollut lukuisia samoin kuin elokuvarooleja, viimeisin suositussa 70 on vain numero.

Perhe on ollut Eila Roineelle aina tärkeä. Ojakadun koti oli kohtauspaikka, jossa viihtyivät niin lapset, miniät kuin lapsenlapsinkin. Lapsenlapsista moni on löytänyt ammattinsa teatterin parista: Tommin pojalla Valtterilla on oma filmi- ja videoalan yritys ja hän tekee paljon yhteistyötä teattereiden kanssa, Juulianna on näyttelijä- muusikko ja Ameliakin on näytellyt, mutta valinnut terveydenhoitoalan. Jannen poika Eero on juuri valittu Kansallisoopperan äänisuunnittelijaksi, Ilmari ja Elina opiskelevat kulttuurialaa. Roineen teatterisuvun perinteet ovat siis hyvissä voimissa ja Eila-mummi iloitsee jälkikasvustaan.

Eila Roine ei enää asu Ojakadulla vaan muutti vuosikymmenien jälkeen lähellä olevaan Villa Wiola-hoitokotiin aivoinfarktin sairastettuaan. Mutta samanlainen, yhtä huumorintajuinen, sanavalmis ja hauska Eila hän on vieläkin - sairaudet eivät ole häntä lannistaneet.

Huhtikuussa ilmestyy Antti Heikkisen kirjoittama uusi elämäkerta Eila Roineesta.

EILA ROINE-AUVINEN SYNTYNYT 26.11.1931 TURUSSA

■ Vanhemmat näyttelijä Eero Roine ja Sylvi Roine

■ Sisarukset näyttelijä Esko Roine, näyttelijä Liisa Roine ja Olavi Roine

■ Aviopuoliso ohjaaja/näyttelijä Vili Auvinen

■ LAPSET

Tommi Auvinen, s. 1957
Kuopion kaupunginteatterin johtaja,
ohjaaja/näyttelijä
- puoliso Teija Auvinen, näyttelijä
- lapset Valtteri, Juulianna, Amelia

Janne Auvinen s. 1965
Hämeenlinnan Verkatehtaan toimitusjohtaja,
valo- ja äänisuunnittelija
- puoliso Miia
- lapset Eero, Ilmari, Elina

■ TYÖURA

Tampereen Työväen Teatterissa 1951- 1994 ja
eläkkeellä vierailijana lähes 20 vuotta

Vierailijana Tampereen Teatterissa, Tampereen
Komediateatterissa, Espoon Teatterissa ja
Valkeakosken Kaupunginteatterissa

■ Tampereen Työväen Teatterissa mm:

- Lintu sininen
- Adalminan helmi
- Pieni pesä
- Täällä Pohjantähden alla
- Andorran tasavalta
- Pygmalion
- Sotamies Jokisen vihkiloma
- Troijan naiset
- Tohvelisankarin rouva
- Miesvihaajat
- Ennen auringonlaskua
- Ei makseta, ei makseta
- Hintaa
- Amerikkalainen unelma
- Rakkaita pettymyksiä rakkaudessa

■ Televisio-rooleja ja elokuvia mm. :

- Heikki ja Kaija (1961-71)
- Rintamäkeläiset (1972-78)
- Sirkuspelle Hermannin
- Kotikatu
- Pikku Kakkonen
- Pitkäjärveläiset
- Poika eli kesäänsä
- Votkaa, komisario Palmu
- Täällä Pohjantähden alla
- Hullu kesä
- Pimeän hehku
- Jurismia
- Kohtalon kuja
- Juoksuhaudantie
- Yövuoro
- Skavabölen pojat
- Mökki
- Tie Pohjoiseen
- 21 tapaa pilata avioliitto
- Eila, Rampe ja Likka
- Kanelia kainaloon Tatu ja Patu
- 70 on vain numero

■ Teatterineuvos 1995

■ Pro Finlandia 2006

■ Promovoitiin Tampereen Yliopiston Kunniatohtoriksi 2018

■ Ida Ahlberg-mitali

■ Jalmari Finne -palkinto

Terhi Viljanen luotsaa

Suomen vanhinta nukketeatteria

Haiharan nukketeatterin johtaja Terhi Viljanen iloitsi juhlaväen kanssa 50:n lasten ja aikuisten teatterin vuodesta. Anneli Kurosen aloittama työ jatkuu menestyksekkäänä. Kuva Katariina Fleming.

Katariina Fleming

Haiharan nukketeatterin perustaja Anne Kuronen luovutti Haiharan nukketeatterin jatkamisen ja johdon vuonna 1999 jo pitkään mukana olleelle Terhi Viljaselle. Teatteria esitetään yhä vanhassa idyllisessä kanalassa sekä lapsille että aikuisille.

Teatterin 40-vuotisjuhlaan vuonna 2019 valmistui sama näytelmä kuin avajaisiinkin, rakastettu Prinsessa Ruusunen. Se sai Terhi Viljaselta uuden sovituksen ja ohjauksen.

Viime kesänä nähtiin hänen aikuisille käsikirjoittamansa ja ohjaamansa Mitä muistan, mitä unohdin. Se oli koskettava kertomus erilaisuudesta ja sen hyväksymisestä ja tietysti myös rakkaudesta. Tarina oli koottu kirjeistä, valokuvista ja muistoista. Ilmeikkäät nuket oli tehnyt Jenni Rutanen ja musiikki oli Jukka Viitasaaren. Esitys valmistui jo pandemia-aikana, mutta sai nyt jatkoaikaa.

- Haiharan nukketeatteri suunnittelee ja toteuttaa myös koko perheelle suunnattuja taidetapahtumia, joista mer-

kittävin on jo 18 vuotta elokuisin pidetty Lasten taiteiden yö. Tapahtumaan osallistujat saavat sekä nauttia esityksistä että taiteilla itse työpajoissa, kertoo teatterijohtaja Terhi Viljanen.

- Nukketeatterin esitykset ovat pääosin kotiteatterin näytämöllä, mutta jonkin verran käydään myös esiintymässä muualla. Joskus teatterin väki yllättää ja ilahduttaa Haiharan taidekeskukseen tullutta väkeä esiintymällä puistossa tai vaikkapa Kahvikamarin pöydän kulmalla.

- Järjestämme myös aika ajoin kaikille avoimia keskustelutilaisuuksia ja koulutuksia nukketeatterista. Toissa kesänä pidettiin konsertti menneitten esitysten musiikeista. Musiikoista olivat mukana Anu ja Petri Ahjokoski.

- Tulevaisuuteen Haiharan nukketeatteri katsoo positiivisin mielin. Aina esityksen alkaessa ovelle saapuu eri ikäistä väkeä, joka haluaa tulla kokemaan tarinan nukkien taianomaisen tunnelman äärelle, kiittelee Terhi Viljanen.

Haiharan nukketeatterin Mitä muistan, mitä unohdin -esityksen upean ilmeikkäät nuket oli valmistanut Jenni Rutanen. Kuva Terhi Viljanen.

HAIHARAN NUKKETEATTERIN ESITYKSIÄ:

- 2019- 2022 Terhi Viljanen: Mitä muistan, mitä unohdin
- 2018 Terhi Viljanen: Veden matka
- 2017 Mika Waltari: Kiinalainen kissa
- 2016 Federico Garcia Lorca: Don Perlimplinin ja Belisan puutarharakkaus
- 2013- 2015 Gyu de Maupassant: Koru
- 2013 Charles Perrault: Saapasjalkakissa
- 2011- 2012 Mika Waltari: Kiinalainen kissa
- 2009 - 2011 Grimm: Prinsessa Ruusunen

Haiharan nukketeatterin viimeisin produktio on Terhi Viljasen käsikirjoittama ja ohjaama Mitä Muistan, mitä unohdin. Kuvassa mustissa esiintyneet taiteilijat. Vasemmalla laulujen harjoittajana Satu Lagerkrantz. Sen jälkeen muusikot Petri ja Anu Ahjokoski sekä näyttelijät Jenni Huutoniemi, Esa Jokila ja Terhi Viljanen. Kuva Katariina Fleming.

Laadukkaat herkut arkeen ja juhlaan Tammelantorilta!

Tämä haastattelu on tehty vuonna 2009, jolloin Haiharan nukketatteri täytti 40 vuotta. Teatterin perustaja Anneli Kuronen (kuvassa) kuoli vuonna 2016.

Lapsille ja aikuisille elämyksiä jo vuodesta 1969

Katariina Fleming

Haiharan kartanon omistaja Gunvor Ekroosin ideoima nukketatteri sai vetäjäkseen Anneli Kurosen, ja vanhasta kanalasta kehkeytyi oivallinen esityspaikka. Ensimmäinen näytelmä oli rakastettu klassikko Prinsessa Ruusunen.

Haiharan kartanon rouva Gunvor Ekroos oli kiinnostunut nukeista ja puvuista. Niinpä hän perusti museon ja teetti talliin ison remontin. Vanha kanala jäi tyhjäksi ja Ekroos keksi, että sinne voisi saada nukketatterin. Hän soitti ystävälleen Anneli Kuroselle ja pyysi perustamaan nukketatterin.

- Tulin alalle aivan pystymetsästä, sain valmiin teatterin avaimet käteen -periaatteella. Olin tosin tehnyt paljon niin sanottuja design-nukkeja, mutta teatteria en koskaan. Koulutin itseäni ja kävin opintomatoilla kaikissa pohjoismaissa, Tsekkoslovakiassa ja Unkarissa Tampereen kaupungin ja valtion teatteritaiteen apurahojen turvin. Ensimmäinen esitys oli Grimmin satu Prinsessa Ruusunen, ja esitimme sen Matias Ikävalkon kanssa kahdestaan. Meidät kutsuttiin heti vuonna 1970 Tampereen Teatterikesään, ja saimme kiitosta erityisesti visuaalisuudesta, kertoo Anneli Kuronen.

Nukketatteri saavutti suuren suosion.

- Esityksiä tultiin katsomaan linja-autolasteittain, ja paljon myös kiersimme maakunnassa. Lapsille ei 70-luvun alussa ollut kovin paljon kulttuuritarjontaa. Siihen aikaan oli niin sanottua osallistuvaa teatteria. Itse olen aina luottanut tarinaan ja teatterin lumovoimaan.

- Vaikka meillä ei ollut paljon rahaa, yksinkertaisilla keinoilla saimme vanhat sadut elämään. Kerran huomasin, että meiltä puuttui sermi ja vetäisin verhot alas ikkunoista. Mielikuvi-tusta piti käyttää.

Kolme porsasta ja Myyrän housut olivat suosittuja samoin Jaakko ja pavunvarsi, jossa oli mukana Reijo Paukku. Kukon ja kanan saunamatkan teimme Tampereen Pikkuteatteriin, ja kävimme esittämässä sitä Helsingin juhlatuokioillakin. Jo 70-luvulla esityksiä tehtiin myös kirkkoihin, muun muassa pääsiäisen kärsimysnäytelmä ja joulunäytelmä.

Haiharan nukketatteri on tehnyt esityksiä myös aikuisille. Gogolin Päälystakki hurmasi katsojat samoin kuin Don Perlimplinin ja Belisan puutarharakkaus ja aiemmin Iso Klaus ja Pikku Klaus.

Alkuaikoina Anneli Kuronen teki näytelmiin käsikirjoitukset, lavastukset, nuket ja puvut sekä ohjasi. Koulutukseltaan hän on lastenhoitaja ja tehnyt varsinaisen päivätyönsä lasten päiväkodeissa.

- Suuri apu nukketatterin tekemisessä on ollut Riihimäen askarteluopiston käymisellä, kiittelee Anneli.

Vuonna 1999 Anneli Kuronen luovutti Haiharan nukketatterin vetovastuun Terhi Viljaselle. Juhlallisessa tilaisuudessa hän otti päästään kukkakranssin ja asetteli sen jatkajan kutreille. Terhin kaulaan hän pujotti aidon helminauhan, jonka oli aikoinaan saanut Gunvor Ekroosilta.

Anneli Kuronen perusti maan vanhimman yhtäjaksoisesti toimineen nukketatterin. Kuva Haiharan nukketatteri.

Terhi Viljanen tuli mukaan Haiharaan kun hän kuuli, että Kalevalan esitykseen kaivattiin naista. Myöhemmin hän on kouluttanut itseään muun muassa Turun Taiteen ja viestinnän oppilaitoksessa ja vastaa nyt ohjauksesta, dramatisoinneista ja näyttelemisestä. Ennen esitystä hän ehtii vielä myymään lippujakin.

Anneli Kuronen piti vuosia Haiharan kartanon väentuvassa kesäkahviota, jonka tuotto meni nukketatterin hyväksi. Aamuvorhain hän tuli ainakin leipomaan tuoreita pullia – kukaan ei yhtä hyviä osannut tehdä. Tarjolla oli aina myös kartanon emännän, Gunvor Ekroosin resepteillä tehtyjä herkkuja. Varsinaisen näyttelemisen nukketatterialan uranuurtaja oli jättänyt, mutta toimi mukana tärkeänä taustalla.

Sorin Sirkus on kansainvälistä tasoa

Upeat joulushowt ihastuttavat katsojia joka vuosi

Katariina Fleming

Taina Kopra on Sorin Sirkuksen äiti ja sielu. Paljasjalkainen tamperelainen kasvoi viisilapsisen torikauppiasperheen nuorimpana.

Taina Kopra on Sorin sirkuksen perustajia ja ollut mukana alusta asti.

Kaikki muut ovat kaupan alalla, vain minä siirryin mustana lampaana taiteen pariin, kertoo Taina Kopra.

- Aloitin lapsena baletin, sitten telinevoimistelun ja kilpauran jälkeen aloin tehdä pariakrobatiaa Jouni Kivimäen kanssa. Jounin kanssa olemme tunteneet 10 vuotiaasta asti, kun harjoittelimme samassa seurassa. Nyt meillä on kaksi lasta ja iso sirkusperhe yhdessä.

Miten Sorin Sirkus sai alkunsa? Olit kai itse alusta asti mukana? Oliko mukana muita puuhaihmissiä?

- Kaupungin silloinen nuorisosihteeri, Sirpa Ilo, tuli telinevoimistelusalille kyselemään kuka olisi halukas vetämään kaupungille perustettavaa sirkuskerhoa. Paikalla olivat minä ja Jouni sekä Ransu Alhoniemi ja Aaro Laitinen. Heillä oli yhteinen sirkustausta ja he lupasivat antaa meille vinkkejä. Niin Jouni ja minä aloimme opettelemaan temppuja ja opettamaan niitä lapsille.

Millainen alku oli? Mikä oli ensimmäinen esitys?

- Ensimmäiset treenit pidettiin lokakuussa 1985. Aloitimme Sorin Nuorisotalolla, harjoituksia oli kerran pari viikossa. Ensimmäinen esitys oli syksyllä 1986 Sorin Nuorisotalolla. Olin menossa lavalle steppaavana juontajana, kun mietin, että pitäähän tällä sirkuksella nimi olla ja heitin sen lennosta:

Sorin Sirkus Show 2018.

tervetulua Sorin Sirkukseen! Kunniavieraana katsomossa istui sirkuksesta innostunut apulaiskaupunginjohtaja Kaarina Suonio.

Ketkä tai mitkä tahot avustivat alussa ja myöhemmin?

- Alussa toimimme kaupungin alaisena kerhona ja vaihdoimme useasti paikkaa. Välillä olimme Pakkahuoneella, Koski-keskuksen kellarissa, Tesoman eri nuorisotiloissa ja lopulta takaisin Sorilla.

Anna Knuutila häikäisi nauhanumerollaan Xyper-joulushow'ssa 2022.

Eeli Ristikartano (vas.) ja Aleks Matilainen taituroivat tangolla. Joulushow 2022.

Show-kuvat Kristian Wanvik.

- Vuonna 2000 muutimme Winterin mutkaan Uuden kivipainon vanhoihin tehdaskiinteistöihin 5 vuodeksi. Rakensimme talkoilla harjoitus- ja esiintymistilat, jotka jaoimme hiirien ja vuotavan katon kanssa. Sieltä pääsimme Nekalaan omiin tiloihin vuonna 2005.

- Oma yhdistys perustettiin 12.11.1989. Sen pyörittämisessä olivat isona apuna lasten vanhemmat. He olivat hallituksessa, hankkivat rahoitusta ja keikkoja, ompelivat pukuja jne.

Mitä kaikkea Sorin Sirkus pitää sisällään?

- Taiteen perusopetus: varhaisiän sirkuskasvatus (4-8v), yleinen ja laaja oppimäärä (8-20v). Oppilaita yli 500 viikoittain. harjoittelevat 1-6 kertaa viikossa iästä ja tasosta riippuen.

- Sosiaalinen sirkus: erityisryhmien kanssa tehtävää säännöllistä toimintaa. Kohderyhminä esim. TAYS lastensairaala, Kylmäkosken vankila, maahanmuuttajanuorten kotoutumi-

nen, pakolaiset, ensi- ja turvakodit, näkövammaiset, päihde- ja mielenterveyskuntoutujat jne.

- Esiintyvät-ryhmä: näkyvä lippulaiva ulospäin. Esityksiä erilaisissa tilaisuuksissa ja festareilla ympäri Suomea ja Eurooppaa. Näkyvät telkkarissa ja esimerkiksi joulushown näkee vuosittain yli 10 000 katsojaa. Esiintyvät harjoittelevat ympäri vuoden 16-20 tuntia viikossa.

- Kansainvälinen toiminta: paljon kansainvälisiä hankkeita, joissa kehitetään esimerkiksi nuoris- ja sosiaalisen sirkuksen opettajankoulutusta, nuorisovaihtoja ja esiintymisiä.

Kuinka vaativa harrastus on - montako iltaa viikossa on harjoituksia?

- Sirkusharrastus vaatii vahvan sitoutumisen. Se vaatii pitkäjänteisyyttä ja motivaatiota itsensä kehittämiseen. Koska sirkustaide on kovin monipuolinen niin kaikille löytyy joku laji mitä harjoitella. Kaikkien ei tarvitse olla rohkeita ja notkeita akrobaatteja vaan voi valita jongleerauksen, tasapainoilun tai vaikka taikatemput.

- Sirkus on esiintyvä taidemuoto, vaikka monesti fyysiset taidot yltyvät urheilun tasolle, joten halu ja palo esiintymään tarvitaan. Sirkus tuo iloa sekä harrastajille että katsojille.

Paljonko oppilaista on lähtenyt jatkamaan ulkomaille?

- Noin 40 nuorta on lähtenyt ulkomaille sirkuskouluihin ja ovat nyt sirkustaiteilijoina ympäri maailmaa. He ovat kysytyjä työntekijöitä ja pärjäävät maailmalla hienosti.

Kuinka paljon on palkattua henkilökuntaa?

- Kuukausittain noin 30 henkilölle maksetaan palkkaa. Meillä on 15 kuukausipalkkaista työntekijää ja myös tuntiopettajia ja produktiokohtaisia työntekijöitä.

Talous? Avustukset?

- Vuosibudjetti vaihtelee 1,5 miljoonan molemmiin puolin, riippuen kuinka paljon on isoja kotimaisia ja kansainvälisiä hankkeita menossa. Meidän omarahoitusosuutemme on yli 70%, joka on merkittävä verrattuna muihin taideoppilaitok-

Xyper-joulushown 2022
kaikki esiintyjät + bändi.
Kuva Kristian Wanvik.

siin tai esittävän taiteen tekijöihin. Rahoitusta tulee oppilas- ja kurssimaksuista, esiintymistoiminnasta ja lisäksi haemme erilaisia apurahoja ja hankerahoituksia. Saamme tuntipe-
rusteista valtionavustusta OKM:tä taiteen perusopetuksen laajaan oppimäärään ja toiminta-avustusta Tampereen kaupungilta.

Miten näet huikean menestyvän Sorin Sirkuksen tulevaisuuden, millaisia haaveita on?

- Vuonna 2030 Sorin Sirkus on sirkustaiteen monipuolinen ja luova suunnannäyttävä Euroopassa. Annamme ainutlaatuista taideopetusta, inspiroivaa esitystoimintaa ja laadukkaita palveluita ja hyvinvointia koko elämän matkalle ilon kautta. Meillä on omalla tontilla Nekalassa uusi sirkuskennus ja etäpisteitä Hiedanrannassa ja ympäristökunnissa. Meillä on myös hyvät taloudelliset resurssit ja paljon osavaa ja innostunutta henkilökuntaa kehittämässä toimintaa.

Vuoden 2020 jouluesityksen nimi oli "Soriferia". Kuva Kristian Wanvik.

Oikealla jalkajongleeraus-harjoituksia vuodelta 1991. Kuvassa Pirita ja Stina.

Finlaysonin alueen
juhlaviikonlopun 29.-
30.8.2020 ohjelmaa.
Kuva Mikko Vares.

Vuoden 2020 joulushow-esityksestä Soilu Sampo Suihkonen (vas. alh.), Aapo Honkanen (ylempänä), Aukusti Jokinen ja Iitu Kivimäki. Kuva Heikki Järvinen.

Atro Vuolle

www.atrovuolle.fi

Teatteri Mukamas tarjoaa

lapsille herkkää ja välillä menevääkin nukketeatteria

Katariina Fleming

Lasten teatterin tärkeydestä ei koskaan puhuta liikaa. Pienenä nähty esitys saattaa olla niin koskettava, että se vaikuttaa koko eliniän ja jättää pysyvän muiston. Lapsille pitää siksi tarjota vain parasta.

Ala-Pispalassa kotiaan pitävä Teatteri Mukamas on ilahduttanut lapsia jo yli 40 vuotta.

Mansi Stycz on luotsannut teatteria alusta saakka. Mukana ovat myös hänen tyttärensä Katarina, joka toimii näyttelijänä ja ohjaajana sekä Veronica, joka on tuottaja.

Mansi Stycz oli opiskelemassa Tampereen yliopiston draamalinjalla, kun Elina Raunio tuli kysymään lähtisikö hän mukaan nukketeatteriesitykseen.

- Lupauduin heti, mutta en kyllä silloin arvannut mihin se johtaa. Nukketeatterista tuli elämäntyöni, toteaa Mansi.

- Silloisen nukketeatterimme nimi oli Piparnakkeli ja kolmantena mukana oli Anna-Liisa Tarvainen. Teimme yhdessä nukkeja, valmistimme esityksiä ja kiersimme maakuntaa. Kerran matkalla ollessamme päätimme Anna-Liisan kanssa perustaa oman teatterin, ja siitä syntyi Mukamas vuonna 1979. Anna-Liisa oli mukana nukentekijänä ja lavastajana vuoteen 2001, jolloin hän lähti Englantiin opiskelemaan taideterapiaa.

- Teatteri Mukamas toimi alkuun Tampereen yliopiston teatterimontussa, jonka jälkeen Lihasulan vanhalla kansakoululla. Tuolloin muutaman vuoden aikana uudet esitykset saivat ensi-iltansa Tampereen Teatterin Pikkuteatterissa. Omat tilat saatiin Ala-Pispalasta, entisestä VPK:n talosta ja siellä ollaan viihdytty yli 35 vuotta, kiittää Mansi.

Vanha palokunnan talo onkin viehättävä Mukamaksen koti. Jo pihapiiri lumoa valoillaan, puillaan ja köynnöksillään. Sisään astuessa tulvahtaa lämmin kodikkuus: vanhat kauniit huonekalut ja taidepuuseppä Ismo Muurimaan loihtimat koristellut puiset oviaukot luovat vanhaan taloon lempeää harmoniaa. Ystävällinen vastaanotto saa lapset ja aikuiset tuntemaan itsensä tervetulleiksi. Teatterisalin ovi avataan vasta esityksen alkaessa ja se lisää sopivasti kutkuttavaa jännitystä.

Itse teatteritila – entinen tanssisali – on intiimi ja taipuu monenlaisiin lavastuksiin ja katsomon rakentamisiin. Vauvoille tarkoitettussa esityksessä mennään suuren satuvarjon alle patjoille ja tyynyille ja lapset saavat vanhempineen olla rennosti.

Mansi Stycz on alusta asti johtanut teatteria, ollut se äiti ja sielu. Vaikka teatterissa on ollut paljon vierailevia ohjaajia, Mansin linja on säilynyt pehmeänä läpi vuosikymmenten. Mukamaksen esityksiin on voinut aina luottaa – siellä ei metelöidä eikä olla väkivaltaisia. Jotkut esitykset ovat olleet ohjelmistossa todella pitkään. Tunnelmallinen ja rauhallinen kertomus Jouluyö on mennyt jo 26. kertaa ja tuo aina aidon joulumielen niin lapsille kuin aikuisille.

Mansi Stycz on Teatteri Mukamaksen sielu. Kuva Patrick Stycz.

Pääsiäisen pyhinä ohjelmistossa on Pupun kevät ja syksyisin Hiirulainen.

- Vuodessa on noin 250 esitystä ja 25 000 katsojaa. Kotikatsomon lisäksi käydään kiertueilla kirjastoissa, päiväkodeissa, kouluissa, festivaaleilla ja erilaisissa yritysten järjestämissä tapahtumissa.

Kansainvälisyys on tärkeä osa Mukamaksen toimintaa.

- Meillä on ollut paljon ohjaajavieraita Tsekistä, Ranskasta, Venäjältä ja Ruotsista. Itse olemme kiertäneet teatterifestivaaleja kutsuttuna Euroopassa ja Aasiassa.

- Olemme jo 12 kertaa järjestäneet Kansainvälisen nukketeatterifestivaalin, jossa on kotimaisten ryhmien lisäksi alan huippuja eri puolilta maailmaa. Festivaaleilla nähdään monipuolisesti modernin nukketeatterin keinoin toteutettuja, visuaalisesti vaikuttavia esityksiä.

JOULUYÖ

Ohjaus Mansi Stycz, nukket Anna-Liisa Tarvainen. Ensi-ilta 1.12.1996. Kuva Patrick Stycz.

HIIRULAINEN SIRKUKSESSA

Käsikirjoitus ja ohjaus Katarina Stycz, Hiirulainen-nukke Emma Hanikka, näyttelijä Raisa Kekkonen. Ensi-ilta 25.9.2018. Kuva Patrick Stycz.

SIIKI

Viime syksyn festivaaleilla katsomoiden täyttöaste oli peräti 90 prosenttia. Tasavuosina järjestettävä tapahtuma on seuraavan kerran 11.-15.2024, kertoo Mansi Stycz yhdestä ”lempilapsestaan”.

- Teatterinjohtaja ja ohjaaja Mansi Styczille luovutettiin viime syksynä Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliiton myöntämä Suomen Näyttämötaiteen kultainen ansiomerkki valkoisella nauhalla ”erittäin etevästä koko maan teatterielämän hyväksi suoritetusta toiminnasta”.
- Kulaisen ansiomerkin punaisilla ruusukeilla sai lavastaja, nukentekijä ja taideterapeutti Anna-Liisa Tarvainen.
- Kulaisen ansiomerkin punaisin ruusukkein sai myös näyttelijä Kirsi Nurminen.
- Hopeisella ansiomerkillä sinisin ruusukkein kiitettiin tuottaja Veronica Stycziä ja hopeisella ansiomerkillä punaisin ruusukkein ohjaaja ja näyttelijä Katarina Stycziä.
- Mansi Styczille on myönnetty Lastenkulttuurin valtionpalkinto vuonna 2003. Hän on saanut myös Suomen Kulttuurirahaston Pirkanmaan rahaston palkinnon vuonna 2009.

PUPUN KEVÄT

Käsikirjoitus ja ohjaus Mansi Stycz, näyttelijä Katarina Stycz. Ensi-ilta 20.3.2011. Kuva Patrick Stycz.

VILLIJOUTSENET

Ohjaus Mansi Stycz, nuket Joan Bernabé Lillo (Espanja), näyttelijä Annukka Nurmi. Ensi-ilta 15.9.2008. Kuva Teatteri Mukamaksen arkisto.

KUULENTO

Käsikirjoitus ja ohjaus: Josef Krofta (Tsekki), näyttelijät Heikki Kuusela, Johanna Lystilä ja Annukka Nurmi. Ensi-ilta 20.9.2009. Kuva Teatteri Mukamaksen arkisto.

Teatteri 2000

Lasten- ja nuortenteatterin lyhyt oppimäärä

Jari Nieminen

Kuva Petri Nuutinen.

Olavi Veistäjän pitkäaikainen haave ammatimaisesta lastenteatterista Tampereella toteutui vihdoon 1985, kun Esko Raipia ja Tapio Parkkinen ottivat haasteen vastaan.

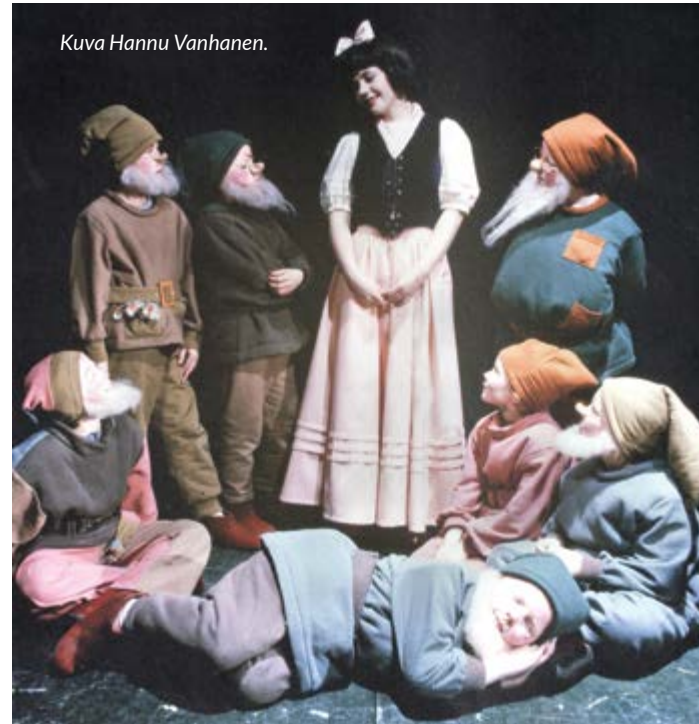
Tampereen Teatterikerhon tuella aloitti silloin toimintansa Teatteri 2000 säätiömuotoisena. Nimi osoitti vahvaa uskoa tulevaisuuteen, nuoriin ja uuteen teatteriin. Toiminta alkoi vauhdikkaasti kahdella ensi-illalla Työväen Teatterilta vapaaksi jääneessä vanhassa päänäyttämössä.

Täysin riidatonta teatteri perustaminen ei ollut. Tampereen Teatteri jättäytyi pois säätiöstä, ja osa kaupungin valtuutetuista ja tiettävästi kaupunginjohtaja Pekka Paavola vastusti teatterin perustamista. Lopputuloksena oli se, ettei Tampereen kaupunki lähtenyt avustamaan teatteria, joka siis jo alkumetreiltä ajautui taloudelliseen kurimukseen. Alhaiset

lippujen hinnat yhdistettynä ammattilaisten palkkatasoon ja toimiminen ilman kaupungin tukea on kestävämpi yhtiö. Valtionosuutta saatiin parin vuoden odottelun jälkeen, mutta samasta potista oli kilpailemassa Teatteri Pieni Suomi.

Mutta toimintaa teatterilla riitti. Ohjelmistoa suunniteltiin viideksi vuodeksi eteenpäin, pääsääntöisesti kotimaisten tekstien varaan. Perinteisten satujen oli tarkoitus täyttää kolmannes ohjelmistosta, mikä oli jälkikäteen katsoen poikkeuksellisen ennakkoluulotonta ja rohkeaa. Suunnitteilla oli musikaalit Dingosta, Eppu Normaalista ja Mustanaamiosta. Lisäksi oli osallistavaa teatteria, lapsia näyttämöllä heti toisesta ensi-illasta alkaen, nukketeatattia ja konsertteja. Tarkoitus oli esiintyä myös kesällä Särkänniemessä tai Pyynikillä. Yhteistyötä tehtiin niin TV 2:n, tanssiryhmien ja nukketeatattia Mukamaksen kanssa. Ja oma oppilaskoulu perustettiin heti teatterin alkuvaiheessa. Valtakunnalliseksi lastenteatteriksi julistautuminen onnistui siltä osin, että yleisöä teatterissa kävi Jyväskylä-Pori-Vantaa -kolmion sisältä.

Avajaissyksyn ensi-iltoihin Kolme iloista rosvoa sekä Lumikki ja seitsemän kääpiötä yleisö löysi teatterin hyvin. Ensimmäisen syksyn saldo oli 40.000 katsojaa.

Kuva Hannu Vanhanen.

Kuva Reino Kaivola.

Vuonna 1986 Vaahteranmäen Eemelin metkut keräsi niin yleisön kuin lehdistön huomion. Vuodelle 1987 oli jo sovittu Dingon solistista Neumannista kertova näytelmän esittämisestä, mutta taloudelliset haasteet alkoivat käydä ylivoimaisiksi. Joulukuussa 1986 Tampereen kaupunki oli paikannut 200.000 markan kerta-avustuksella valtionavustuksen vajetta, mutta säännölliseen avustukseen ei kaupunki vielä taipunut. Lopulta kohuttu Dingo-musikaali sekä kevään 1987 toinen ensi-ilta päätettiin siirtää vuodelle taloudellisiin syihin vedoten. Tästä suivaantuneena johtajakaksikko Raipia-Parkkinen päätti erota.

Teatterin budjetti ja taloudellinen tulos olivat kahden ensimmäisen vuoden aikana jatkuvasti alijäämäisiä, ja velkaa oli kertynyt 700.000 markkaa. Vaikka katsojia riitti, toisena vuonna yli 70.000, talouden rakenne oli vinoutunut. Kun kilpailija Helsingissä kattoi lipputuloilla vain 25% kuluistaan, Teatteri 2000:ita edellytettiin 60% omarahoitusosuutta.

Uusiksi johtajiksi valittiin nimettiin Kaarina Perola ja Reima Jokinen. Kaksikosta Jokisella oli jo kokemusta lastenteatterin taloudesta ja hallinnosta, niin Penniteatterista kuin AHAA Teatterista. Heidän kauden alku sai lentävän lähdön, kun ensi-iltaan tuli yksi Teatteri 2000:n historian tunnetuimmista esityksistä: Max ja Moritz. Mutta hyvin alkanut uusi nousu päättyi lyhyeen, kun jo vuoden kuluttua teatteria kohtasi ongelma, joka piinasi teatteria sen loppuun saakka: Teatteri joutui mieron tielle.

Syksyllä 1988 Teatteri 2000 muutti Tampereen Teatterin Frenceliin, jonka se jakoi Musta rakkaus -ryhmän kanssa. Samasta korttelista saatiin myös toinen näyttämötila, Neljäs näyttämö. Pienempi katsomo vaati enemmän esityskertoja, joten vaikka vuokratustannukset kasvoivat, taloudellinen vääristymä jatkui. Osa esityksistä herätti myös kritiikkiä aina kouluvirastoa myöten. Kun kaupunki ei muuttanut avustuspolitiikkaansa, teatteri oli jatkuvassa kuristuksessa. Aloitettiin yhdistymisneuvottelut AHAA Teatterin kanssa, mutta kun kumpikaan teatteri ei nauttinut suosiota kaupungin päättävissä elimissä, todellista mahdollisuutta yhdistymiselle ei ollut. Tilanne johti ensi-iltojen perumisiin, lomautuksiin ja negatiiviseen julkisuuteen. Lopulta teatteri päätettiin muokata uuteen uskoon.

Syksyllä 1990 uutena johtajana aloitti Jukka-Pekka Rotko, ja teatterilla oli neljä eri näyttämöä käytössään. Rotko keskittyi työssään teatterin itsetunnon kohottamiseen, ja tulosta alkoi pian näkyä. Syntyi monta ikimuistettavaa esitystä, kuten Tove Janssonin Vaarallinen matka (esityspaikkana kirjastotalo Metsossa sijainnut Muumilaakso), Kirsi Kunnaksen Tiitiäisen pippurimyly Juce Leskisen musiikilla (Kakskummaa näyttämöllä) sekä Astrid Lindgrenin Veljeni Leijonamieli (Tampere-talon Studio). Korkeatasoinen ohjelmisto ei kuitenkaan vakuuttanut kaupungin päättäjiä, vaan he päättivät leikata teatterin avustuksista 30%, kun samaan aikaan muilta teattereilta leikattiin 13%.

Teatteri osoitti uskomatonta sinnikkyyttä olosuhteita vastaan. Yhteistyö TV 2:n kanssa julkisuutta, ja teatterin historian kallein esitys Peukaloisen retket keräsi yleisöä ja arvostusta. Yhteistyötä viritettiin AHAA Teatterin kanssa taas 1994, jolloin esitettiin Nopolan sisarusten Heinähattu ja Vilttitossu – ensimmäisenä teatterina Suomessa. Juce Leskisen tuotantoa kuultiin toisen kerran esityksessä Haitaribussi. Ja jälleen uusi esityspaikka löytyi 1995, kun Pikku Prinssi nähtiin Särkänniemen Planetaariossa.

Teatterin 10-vuotisjuhliin mennessä vanha säätiö oli purettu ja tilanne perustettu yhdistys. Sen taustalla oli nyt kahden suuren teatterin sijaan lastenteatterista kiinnostuneet yhteistyökumppanit: Yleisradio, Tampere-talo ja Tampereen Teatterikerho. Heti seuraavana kesänä rikottiin taas yksi ennätys: Teatterin historian kalleimmaksi esitykseksi tuli nyt Pyynikin kesäteatterissa esitetty Ronja Ryövärintytär. Seuraavaa vuonna Jukka-Pekka Rotko ilmoitti jättävän-

sä teatterinjohtajan tehtävät. Uudeksi johtajaksi valittiin lopulta – kun ensimmäinen ehdokas Teppo Parkkinen ei saanut henkilökunnan tukea – ruotsissa uransa tehnyt Reijo Vähämäki.

Vähämäen aikana näyttämöllä nähtiin esimerkiksi Viiru ja Pesonen sekä Jörö-Jukka, mutta päähuomio uudella johtajalla oli oman tilan löytymisessä. Ilman omaa tilaa teatterilta puuttuu jatkuvuus. Ratkaisu tuntui löytyneen Hämeenkadun varrelta entisestä elokuvateatteri Adamsista, jossa teatterin kaikki toiminnot olivat ensimmäistä kertaa saman katon alla. Muutto uusiin tiloihin aiheutti kuitenkin velkakriisin, ja Vähämäen kausi päättyi jo kahden vuoden jälkeen.

Uusi johtajakaksikko Simeon Rabinowitsch ja Jari Nieminen aloittivat syksyllä 2000. Rabinowitsch oli ohjannut jo aiemmin Teatteri 2000:lle useita näytelmiä. Syksy alkoi menestyksekkäästi Koirien Kalevala -esityksellä, mutta seuraava Pinokkio oli voimakkuudellaan liian raju monille lapsille. Nalle Puh taas toi katsojat takaisin. Talouden kapea liikkumavara ajoi teatteria yhteistuotantoon Tampereen Työväen Teatterin kanssa. Mutta todellinen pudotus oli jälleen se, että teatteri joutui lähtemään Adamsin tiloista jo vuonna 2002.

Jouduttuaan jälleen kodittomaksi, Teatteri 2000 esiintyi Työväen Teatterin vanhalla päänäyttämöllä, mutta usean teatterin toimiminen samaan aikaan samalla näyttämöllä on haasteellista. Eikä vanha päänäyttämö ollut ihanteellinen lapsikatsojille. Vuonna 2005 teatteri muutti omiin tiloihinsa Finlaysonin alueelle Kuusvooninkiseen.

Kuusvooninkista ei oltu koskaan tarkoitettu esitystilaksi, mikä aiheutti ongelmia erityisesti yleisön palvelussa. Mutta toisaalta tila oli inspiroiva, eikä teatteri ollut riippuvainen muiden aikatauluista. Avajaisnäytelmä ReeaRuu, jota on usein pidetty yhtenä teatterin onnistuneimpana esityksenä.

Kuusvooninkisessa nähtiin lukuisia muitakin mieliinpainuvia esityksiä ja esitykset keräsivät hyvin yleisöä, mutta liian pienen katsomon takia taloudellinen liikkumavara oli kapea. Teatteri sinänsä oli velaton, ehkä ensimmäistä kertaa historiansa aikana, mutta varaa taloudellisiin epäonnistumisiin ei ollut. Lopulta – osittain teatterin ulkopuolelta tulleen painostuksenkin takia – Teatteri 2000 muutti takaisin Työväen Teatterin vanhalle päänäyttämölle sekä kellariteatteriin. Vähitellen yhteistyö lisääntyi – osittain siksi että se mahdollisti suuremmat resurssit – mutta osittain siksi ettei aikaa esityksiin olisi muuten oikein löytynyt. Jatkuva oman uuden tilan hakeminen lopulta päättyi, kun Teatteri 2000 päätettiin yhdistää Tampereen Työväen Teatteriin 1.1.2012 alkaen.

Finlaysonin Kuusvooninkisen avajaisnäytelmä ReeaRuu. Kuva Petri Nuutinen.

TILAUSLIIKENNE – MUTKATONTA MATKAA

Ostomatkat, Konsertit, Pelireissut, Teatterimatkat, Lentokentille ja satamiin kuljetukset, sekä tilausajot

TILAUSAJOT
JO VUODESTA
2007

Ota yhteyttä,
niin räätälöimme
juuri teille
sopivan matkan.

☎ 040 502 9886
040 777 3035

myynti@arpeco.fi
www.arpeco.fi

ARPECO OY
HENKILÖKULJETUSPALVELUJA

Lapsena nähdyt teatterielämykset

innostivat Irmeli Hirvosen näyttelijäksi

Katariina Fleming

Ensimmäiset teatterikokemukset voivat tehdä suuren vaikutuksen ja jättää mieleen lähtemättömän jäljen.

Irmeli Hirvonen ihastui lapsena operettiin Viktoria ja hänen husaarinsa. Teatterin palo syntyi heti, mutta näyttämölle hän pääsi vasta nelikymmenvuotiaana.

- Sukulaistäti ja -setä ottivat minut mukaan Tampereen Työväen Teatterin Viktoria ja hänen husaarinsa -operettiin. Olin niin innostunut, että kun esitys loppui sanoin "en lähde vielä, tämä alkaa kohta uudestaan". Olin käynyt isäni kanssa nonstop-elokuvia katsomassa ja luulin, että teatteri toimii samoin. Pääsin kuitenkin sukuloimaan yökylään, muistelee Irmeli Hirvonen ensimmäistä teatterikokemustaan.

- Seuraavana päivänä äiti kyseli millainen teatteri oli. Voin näyttää sen, huudahdin innoissani ja esitin ja tanssin koko esityksen. Huomio! Katse oikeaan, tiukkaan katsotaan... on vieläkin elävänä mielessä.

- Myös Lintu sininen -näytelmä oli upea ja vaikutti minuun lapsena vahvasti.

- Kävin ensin vuoden Tammelan kansakoulua ja kun muutin me Petsamoon, menin Kissanmaan kouluun. Siellä oli monta kerhoa ja ilmoittauduin heti niihin kaikkiin: piirustus-, laulu- ja näytelmäkerhoon. Näyttelemisen oli niistä tärkeintä.

- Myöhemmin pääsin Tampereen Teatteriin avustajaksi Kallervo Nissilän ohjaamaan Mustalaisrakkautta -näytelmään. Pyrin myös Tampereen Oopperan kuoroon. Kapellimestari Eero Kososen johdolla esitettiin muun muassa Manon Lescaut -oopperaesitykset olivat silloin Tampereen Teatterissa. Ihmetykseni oli suuri, kun teatteriesityksistä sai illalta 4 markkaa palkkaakin, muistelee Irmeli.

- Rippikouluikäisenä innostuin menemään työväenopistoon piirustusmalliksi. Tauno Nummi opetti ja myöhemmin Gunnar Pohjola. Se oli todella mukavaa; istuin Arolan villahame ja pusero päällä ja sain kuunnella hienoja taideluentoja.

- Ammattikoulussa olin pukuompelulinjalla - äitini ajatteli, että se sopisi minulle hyvin. Käsiyöihmistä minusta ei tullut, mutta koulujen välisissä henkisissä kilpailuissa sain toisen palkinnon. Hilka Silasen ohjaamana lausuin Kalevalaa ja se oli hieno kokemus.

Vaikka teatteri on aina ollut Irmeli Hirvoselle rakas asia, lavalle hän pääsi vasta nelikymppisenä.

Lapsena nähty operetti Viktoria ja hänen husaarinsa sai Irmeli Hirvosen innostumaan teatterista niin, että hänestä tuli näyttelijä. Kuva Katariina Fleming.

IRMELI HIRVONEN OS. NÄSIKARI SYNTYNYT 17.10.1942

■ Puoliso Aatto Hirvonen k. 2012

■ LAPSET

Riikka 1970
- lapsenlapset Mikko ja Siri
Risto 1966
- lapsenlapsi Aatu

■ Näyttelijäura:
- Nokian Työväen Teatteri
- Tampereen Komediateatteri

■ Elokuvia: mm.
- Rauni Mollberg: Ystävät toverit
- Pirkko Vallinoja: Pentti Haanpää
- Jouko Turkka: Seitsemän veljestä

■ Tv-rooleja: mm.
- Pikkukakkosen Joulukalenteri,
- Kyllä isä osaa

■ Harrastukset: kaikenlainen kulttuuri, ulkoilu

■ Asuu Tuomiokirkonkadulla

- Äitini ei pitänyt näyttelemisestä - se ei ollut hänen mielestään oikeata työtä. Hän sanoi myös, että katso nyt ympärillesi ja tarkoitti sukulaismiestään kuplettilaulajaa. - Pyykkiä kun pesee, se on selvää työtä. Äidillä oli pesula, olin itsekin siellä töissä ja jatkoin pesulatoimintaa pitkään.

- Olin kiltti ja ainoa lapsi enkä halunnut pahoittaa äitini mieltä näyttelemisellä. Isäni ei mielipidettään näyttelemisestä sanonut, mutta soitti itse haitaria. Hän oli niin ujo, että olisi mielellään esiintynyt selkä päin yleisöön, muistelee tytär.

Kun äiti oli kuollut, Irmeli uskalsi toteuttaa haaveensa.

- Asuimme mieheni Aaton ja lastemme Riston ja Riikan kanssa Sorvan vanhassa kansakoulussa, jossa pidin pesulaa-kin. Menin kysymään Nokian Työväennäyttämöltä voisinko tulla pääsykokeisiin. Sellaisia ei tarvittu, mukaan sai mennä heti. Ensimmäinen näytelmä oli Maiju Lassilan Tulitikkua lainaamassa ja sen ohjasi Yrjö-Juhani Renvall. Vuosien mittaan sain tehdä monia mielenkiintoisia rooleja, kuten Ossi Räikän ohjaaman, Erkki Räikkösen vahvan Punaisen harjun ja Hella Wuolijoen Niskavuoren naiset, jossa olin Serafiina. Olli-Pekka Ulkuniemi ohjasi minua monologinäytelmässä Vanhan diivan muistelmät, ja hän halusi minut mukaan Tampereen Komediateatteriin ohjaukseensa Viekkä tuhkakkin pesästä. Janhuskana oli Riitta Elstelä.

- Ensi-illan jälkeen Sylvi Salonen tuli kiittämään minua ja sanoi: "Kuule, mikset sinä ole aiemmin tullut alalle!" Se on paras kiitos minkä olen saanut, paljastaa Irmeli, joka sitten viihtyi Komediateatterissa 20 vuotta. Lämmöllä hän muistelee äskettäin edesmennyt teatterijohtaja Esko Raipiaa.

Komediateatterissa Hirvonen teki monia upeita rooleja ja loisti erityisesti komedioissa ja farsseissa. Monet muistavat varmasti Panu Raipian ja Rauli Jokelinin kirjoittaman Kuin tuhka tuuleen, jossa Irmeli oli hautaustoimiston osakas. Yhtenä parhaista esityksistä hän muistelee Tapio Parkkisen käsikirjoittamaa ja ohjaamaa Pirtua, pirtua- näytelmää.

Vajaat kymmenen vuotta sitten Irmeli jätti näyttelemisen.

- Lapsenlapseni Aatu kaipasi iltapäivisin koulun jälkeen seuraa, kun vanhemmat olivat töissä. Meillä oli ja on hänen kanssaan aina hauskaa. Nyt hän pärjää hyvin jo yksin, mutta lähtyjen paistajaa hän kyselee vieläkin, naurahtaa mummi.

Vaikka Irmeli Hirvonen ei enää aktiivisesti näyttele, teatteria hän ei ole jättänyt. Jo ennen omaa näyttelijäuraansa hän kävi säännöllisesti katsomassa esityksiä eri puolilla maata. Nyt hänet näkee lähes kaikissa tamperelaisissa ensi-illoissa, usein lastenteatterissa ja tietysti oopperassa.

- Teatteriretket muihin kaupunkeihin ovat mukavia ja niihin on helppo mennä. Erityisesti olen ollut Eino -klubin ja Tampereen Teatterikerhon matkoilla. Viimeksi kävimme tutulla porukalla Seinäjoen Kaupunginteatterissa katsomassa Lapuan räjähdysnettomuudesta kertovan Patruunatehtaan. Komediateatterin johtaja Panu Raipia oli ohjannut siitä erinomaisen ja koskettavan esityksen, kiittelee Irmeli Hirvonen.

Pidäthän huolta äänestäsi?

Vahvista ja huolla ääntäsi WellO2:n avulla!

WellO2:n lämmin höyry kostuttaa ja helpottaa hengitysteiden ärsytystä vahvistaen äänihuulia ja parantaen äänenlaatua. Lisäksi, vastusta vastaan tehtävät ulos- ja sisäänhengitykset vahvistavat hengityslihaksia tukien äänen kestävyyttä. WellO2 toimii myös ääntä lämmittelevänä työkaluna.

Lue lisää: wello2.fi

AHAA - ajatus joka yhä kantaa

Jari Nieminen

Uudet tuulet puhalsivat 1960-luvun lopulla myös suomalaisessa teatterielämässä.

Ajatus tasa-arvoisista työyhteisöistä, joissa yhdessä tehdään päätökset, sekä ruotsalaisen Fickteaterin innostava esimerkki koululaisille suunnatuista esityksistä, sai viisi nuorta teatterintekijää tarttumaan Olavi Veistäjän tarjoamaan mahdollisuuteen perustaa lasten- ja nuortenteatteri Tampereelle.

Syntyi AHAA Teatteri, joka aloitti toimintansa Vehmaisten vanhassa kansakoulussa 1971. Ensimmäisen henkilökunnan muodostivat Tapio Kouki, Kurt Nuotio, Jussi Helminen, Marja Packalen ja Kirsti Kemppainen. Joukko täydensi vielä itseään muusikko Heikki Huttusella.

Kiertuetoiminta on alusta asti AHAA Teatterin tärkein toimintaidea, mutta ensimmäinen ensi-ilta oli Robin Hood Pyy-
nikin kesäteatterissa. Musiikki muodostui alusta asti olennaiseksi osa teatterin esityksiä, ja samoin Jussi Helminen teatterille kirjoittamat käsikirjoitukset. Henkilökunta kasvoi ja vaihtui nopeasti, mukaan liittyivät mm. Jukka Siikavire, Pentti Melasniemi, Pentti Kotkaniemi, Margit Lindeman, Maija-Liisa Turkka (sittemmin Márton), Ulla-Maija Karjula (myöhemmin Siikavire), Tuija Ernamo, Eila Halonen, Juhani Kouki, Irma Junnilainen ja Kari Kihlström. Eikä pidä unohtaa teatterin pitkäaikasta teatterisihteeriä Jaana Jyrkännettä.

Varsin valistushenkisiä näytelmiä esitettiin ympäri Suomea erityisesti kouluissa. Esityksiä oli paljon ja samoin yleisöä. Vastaanotto oli innostunutta. Kuten monella muullakin teatterilla, talous oli jatkuvana huolena. Teatteri piti tiukasti kiinni ammattitaitoisesta henkilökunnasta, ja esityksissä oli paljon näyttelijöitä. Budjetit laadittiin joka vuosi haasteellisen ohjelmistosuunnitelman mukaan, ja joka vuosi teatteri pettyi Opetusministeriön avustuspäätöksiin – Tampereen kaupungista puhumattakaan. Kotikaupunki antoi ensimmäisen avustuksensa vasta 20 teatterin perustamisen jälkeen. AHAA Teatteri nähtiin vahvasti poliittisena teatterina – mitä se myös olikin ajan hengen mukaisesti.

Tultaessa 1980-luvulle teatteri taloudellinen ja hallinnollinen tilanne oli kaoottinen. Ryhmäpäätöksiä oli vaikea tehdä ja palkkoja oli vaikea maksaa. Vuonna 1980 henkilökuntaa oli 19 henkeä, kaksi vuotta myöhemmin enää 7. Vähitellen tilanne saatiin hallintaan, valistushenkisyys oli vaihtunut ajan hengen mukaisesti toisentyypiseen sisällölliseen tarkasteluun. Ohjelmistossa oli enemmän dramatisointeja ja esitysten ylöspanoon kiinnitettiin enemmän huomiota.

Näytelmän Mouruava
Yösydän kantaesitys
nähtiin 6.9.2022.
Kuva Jari Kivelä.

Erityisesti Simeon Rabinowitschin tultua taiteelliseksi vastaavaksi – johtajia edelleenään ollut – ja Pekka Korpiniityn skenografiksi, pitkäjänteinen suunnittelu sai vauhtia. Teatteriinkin kiinnitettiin näyttelijäharjoittelijoiksi lupaavia nimiä, kuten Esa Latva-Äijö, Helena Kallio ja Juha Varis. Vuosikymmenen vaihe oli kiertuetoiminnan kannalta hedelmällistä aikaa, kun jokaisessa kunnassa oli oma kulttuurisihteeri ja hänellä budjetti, jolla esityksiä saattoi ostaa.

Kun uusi teatterilaki astui voimaan 1993, se kuritti erityisesti pieniä kiertäviä ryhmiä ankarasti. Avustukset romahtivat murto-osaan. Teatterikentän yhteisellä mielipiteellä oli vaikutuksensa siihen, että lakiin sorvattiin pikaisesti muutos, jolla romahdusta lievennettiin. Samaan aikaan Suomessa raivosi lama, joka oli pyyhkinyt kulttuurisihteerit – tai ainakin heidän budjettinsa pois. AHAA Teatterin pelastukseksi nousi jälleen ”valistusnäytelmä”. Nuorten seksuaaliseen kasvuun liittyvä Anna, nyt! esitystä esitettiin parhaimmillaan

kolme kertaa päivässä, välillä jopa tilaa vaihtaen. Valistus oli vuosikymmenten kuluessa muuttunut oikeiden toimintatapojen ja faktatiedon kertomisesta kohdeyleisön – nuorten – tunteiden ja tuntemusten tulkittamiseen heidän omalla kielellään.

Ympärivuotinen kiertuetoiminta on aina asettanut henkilökunnalle haasteita. Siviilielämän sovittaminen yhteen jatkuvan hotelliasumisen kanssa – parhaimmillaan tai pahimmillaan kaksi viikkoa yhteen putkeen – vaatii sopivaa elämäntilannetta ja sopivaa luonnetta. Mutta palkitseva yleisö, ympäri Suomea, lasten riemu ja nuorilta tullut palaute, tekee työstä merkityksellistä. Teatterilla on kuitenkin ollut jatkuva tarve kotiesitysten lisäämiseen ja näkyvyyden parantamiseen Tampereella.

AHAA Teatteri oli eri vaiheiden jälkeen päätyntä 1980-luvulla Messukylän työväentalolle, ja kotiesityksiä järjestettiin Tullikamarilla. Messukylästä teatteri muutti Morkkuun rautatieasemaa vastapäätä 1990-luvulla, ensimmäiseen omaan tilaan keskustassa.

Henkilökuntaa
70-luvulla.
Kuvassa edestä
lukien Jussi Hel-
minen, Ulla-Mai-
ja Karjula, Jukka
Siikavire, Margit
Lindeman, Jussi
Kouki, Matti
Ruohola, Pentti
Kotkaniemi ja
Jaana Jyrkänne.

Morkkussa toteutettiin 1996 ensimmäinen kiinteä esitys, jota ei kiertueille oltu tarkoitettu: Suu puhtaaksi esitti saippuatehtaan sponsoroiman suoran radiolähetysten toteuttamista 1930-luvulla, ja oli samalla teatterin 25-vuotisjuhlanäytelmä. Esitys oli siinä mielessä edistyskellinen, että yleisö saattoi esityksen aikana tilata baarista juomia pöytänsä, mikä 1990-luvun Suomessa oli täysin poikkeuksellista.

AHAA Teatterilla oli lähes aina ollut ohjelmistossa myös vain aikuisille suunnattuja esityksiä, joilla täydennettiin kiertueita niin, ettei välipäiviä jäänyt. Tultaessa 2000-luvulle lapsille ja nuorille suunnatuissa esityksissä näkyi ympärillä muuttuva maailma. Ympäristökysymykset ja suvaitsevaisuus nousivat esiin muiden ajankohtaisten yhteiskunnallisten aiheiden ohessa. Ohjelmistoon mahtui silti yhtä lailla uusia lasten suosikkitekstejä, kuten Risto Räppääjä, Tatu ja Patu, Ella ja kaverit sekä Viiru ja Pesonen. Ohjelmistossa on silti aina tartuttu ajankohtaisiin aiheisiin, jotka ovat samaistuttavia ja koskettavat katsojien omaa ikäluokkaa.

Uudella vuosituhannella teatteri muutti Morkusta nykyisiin toimitiloihin Hatanpään valtatielle. Keskeinen sijainti mahdollisti kotiesitysten lisäämisen ja yleisörakenteen monipuolistamisen. Kiinteä kotinäyttämö mahdollisti ohjelmiston monipuolistamisen, teatteritekniikan kehityksessä yhä pienemmäksi ja monipuolisemmaksi myös esitysten visuaalisuuden kehittämisen. Kotiesitykset antavat henkilökunnalle myös vastapainoa raskaalle kiertuetyölle.

Viime vuosina kokemamme pandemian jälkeen on AHAA teatterin kiertuetoiminta palautunut normaalille tasolle, ja teatterin tulevaisuus näyttää positiiviselta. Suurin murhe lienee sama kuin kaikilla tamperelaisilla lastenteatteria tekeillä teattereilla. Kotikaupungistamme löytyy useita kouluja ja päiväkoteja, jotka eivät käy teatterissa lainkaan.

Tiedonjulkistamispalkinnon jakotilaisuus 25.3.1975. Kuvassa vasemmalla opetusministeri Ulf Sundqvist, Jussi Helminen, Jussi Kouki, Margit Lindeman ja Jukka Siikavire.

A man and a woman are dancing in a modern, bright living room. The man is wearing a grey jacket and the woman is wearing a red patterned dress. They are in the center of the room, which has a large sofa, a dining table, and large windows with blinds. The room is filled with natural light.

YIT

Mahtuisiko tämä uusi vapaus pienempiin neliöihin?

Koteja järjellä ja tunteella

♥ yit.fi/teatterineuvos

Teatterineuvoksen ajaton kaupunkikoti

Tampere tarjoaa kulttuurin ystävälle herkullisen valikoiman kiinnostavia museoita, taidenäyttelyitä, teattereita ja kulttuuriraitteja.

Teatterineuvos sijaitsee omalla tontillaan Tampereen sydämessä aivan Hämeenpuiston vieressä. Teatterit ja ravintolat ovat uuden kotitalosi ympärillä ja tekemistä riittää joka päivälle. Tasokkaat kodit on suunniteltu toimivaan arkeen. Huoneiston sijainnista riippuen näkymät avautuvat Satamakadulle, viistosti Hämeenpuistoon tai rauhalliselle korttelipihalle.

ANNA MEIDÄN AUTTAA KODIN LÖYTÄMISESSÄ – SOITA JA SOVI VIRTUAALIESITTELY

YIT Asuntomyynti: Hatanpään valtatie 11, 1. krs, palvelemme ma–pe klo 9–16, YIT Asuntomyynti Niemenranta: Raaminkatu 2 (katutaso), palvelemme ti ja ke klo 10–17, p. 020 433 4635 (8,35 snt/puhelu + 16,69 snt/min kotimaan puheluista), asuntomyynti.tampere@yit.fi, facebook.com/YitKotiTampere, instagram.com/yitkoti